

Dr. Kiyasettin Koçoğlu
DİB/Eğitim Uzmanı

Din, Bilim, Uygarlık ve ATATÜRK

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları Ankara, 2007, 152 s.

Milletlerin tarihlerinde önemli dönüm noktaları vardır. Millet için hayatî önemi haiz zamanlarda ortaya çıkan önemli ve ender kişiler toplumlarının geleceğinin yönünü nitelik ve nicelik açısından şekillendirmektedir. Müslüman Türk milleti için de tarihî süreçte çok kritik zaman dilimleri vardır ki, onların en önemlilerinden birisi Kurtuluş Savaşı'dır. Bu önemli aşamada milletlerin kaderinde önemli rol oynayan şahsiyetler olmuştur. İşte Kurtuluş Savaşında vatanın korunmasında askerî dehasıyla temayüz eden ve kahraman Türk evlâtlarıyla ülkemizin bugünlere gelmesinde en önemli paya sahip olan şahsiyet Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Tarihe adını altın harflerle yazdıran ve tarihe yön veren bu kahramanların, özellikle özet ve tanıtım gibi sınırlı çalışmalarda efradını cami ağyarını mani bir şekilde anlatmak oldukça zordur. O şahsiyetleri, ortaya koydukları gayret ve himmetleriyle hak ettikleri şekilde anlatmak ve gelecek nesillere onların bu milletin birer güzide değeri olarak, tarihe ve günümüze mal olan saygınlıkları içerisinde aktarmak önemli bir görevdir.

Bugün tanıtımını yapmaya çalışacağımız eser, bu nitelikleri haiz, yani Ulu Önder Atatürk'ü din, bilim ve

uygarlık bağlamında tanıtmaya yönelik yazılmış yazılardan oluşmaktadır.

Eser Atatürk'ün doğumunun 125. yılı anısına hazırlanmış olup Diyanet İşleri Başkanlığı'nın son zamanlarda yayınlamış olduğu prestij nitelikli eserler içerisinde yer almaktadır. Dr. Mehmet Bulut tarafından derlemesi yapılan eser Diyanet İşleri Başkanlığı'nın farklı tarihlerde yayınlamış olduğu Ahmet Gürtaş'ın "Atatürk ve Din Eğitimi" (1982), Prof. Dr. Ali Sarıkoyuncu'nun, "Milli Mücadelede Din Adamları I-II," (1996-1997), E. Kur. Kd. Alb. Oğuz Kalelioğlu'nun, "Atatürk ve Atatürk İlkeleri" (2001) gibi eserler zincirinin bir halkasını oluşturmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı 3 Mart 1924'de kurulduğu zaman Atatürk'ün isteği üzerine ilk defa Kur'an-ı Kerim'in Türkçe'ye çevirisini yaptırıp, basımını gerçekleştirmiş ve ücretsiz olarak dağıtmıştır. Ardından Ahmed Naim ve Kamil Miras'a sahih hadislerin Sahih-i Buhari adıyla tercümesini yaptırarak ücretsiz dağıtımını gerçekleştirmiştir. (1932) Sonra da Merhum Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'a, "Hak Dini Kur'an Dili" tefsirini yazdırarak ücretsiz dağıtımını sağlamıştır. (1936) Başkanlığın bu önemli eserlerle başlayan yayınları özellikle son yıllarda yaptığı prestij

nitelikli eserler ile devam etmektedir. Başkanlığımız toplumu din konusunda aydınlatma görevini yürütme noktasında 700'den fazla eserle görevini icra etmeye devam etmektedir.

Eser Diyanet İşleri Başkanlığı süreli yayınlarından Diyanet Gazetesi, Diyanet Aylık Dergi, Diyanet Avrupa Aylık Dergi ve Diyanet Avrasya Dergisi isimli yayınlarında farklı yazarlar ve farklı tarihlerde kaleme alınan konuyla ilgili yazılardan yapılan seçmelerden oluşmaktadır. Eserin girişinde; derleme olan eser içerisindeki yazılar tam bir insicam oluşturmadığı, dolayısıyla Atatürk'ü sistematik bir şekilde ve her yönüyle tanıtmaya gibi bir iddiasının olmadığı, eserde yer alan makalelerin redaksiyona tabi tutulduğu, bazı düzeltmelere ve gerektiğinde kısaltmalara gidildiği, makalelerdeki bilgi tekrarını azaltmak için zaman zaman tekrar bilgilerin ayıklanmaya çalışıldığı ve yazıların 40 yılı aşkın bir tarihsel süreci kapsadığı, dolayısıyla okuyucunun eseri okurken bunları özellikle göz önünde bulundurması gerektiğine dikkat çekilmektedir.

Eserde; Veli Değirmenci, Mesut Özünü, Alaaddin Yanardağ, Yrd. Doç. Dr. Refik Turan, Ali Yakıcı, Yrd. Doç. Dr. Refik Turan, Mehmet Erdoğan, Prof. Dr. Reşat Genç, Prof. Dr. Ali Sarıkoyuncu, Dr. Yaşar Çolak, Prof. Dr. Seyfettin Erşahin, Prof. Dr. İsmail Yakıt, Dr. Mehmet Bulut, Doç. Dr. Fikret Karaman, Dr. Eyüp Baş, R. Aktimuroğlu, Ömer Karakaya ve Ayfer Balaban'ın yazarlığını yaptığı 25 makale yer almaktadır.

Eser altı temel bölümden oluşmaktadır. Yazılar içeriklerine göre gruplandırılmaya çalışılarak bölümlere ayrılmış gözükmektedir.

I. Bölüm, "Atatürk'ü Tanımak ve Anlamak" başlığını taşımaktadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün 1881-1938 yılları arasındaki tarihsel kişiliğini ele alan yazılardan oluşmaktadır.

II. Bölüm, "Kişiliği" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Atatürk'ün kişilik özellikleri ve özellikle lider kişiliğine, kahramanlığına vurgu yapan yazılar yer almaktadır.

III. Bölüm'de; eserin isminin oluşumunda da öne çıkarılan, "Bilim Uygarlık ve Atatürk" konusuna yer verilmektedir. Burada din, bilim, uygarlık, cumhuriyete giden süreç, din eğitimi, Osmanlı tarihi, dış

Türlere yönelik eğitim faaliyetleri ve Atatürk'ün mesajları bağlamındaki yazılara yer verilmektedir.

IV. Bölüm, "Atatürk ve İslâm Dini" başlığını taşımaktadır. Burada din, din anlayışı ve inanç dünyası, Hz. Muhammed tasavuru ve yorumu, okuduğu dinî kitapları işleyen yazılar yer almaktadır.

V. "Millî Mücadele, Atatürk ve Din Adamları" başlıklı bölümde Millî Mücadelede, Atatürk, din, din adamları, 30 Ağustos ve Millî Egemenlik konularını içeren yazılar yer almaktadır.

VI. "Eseri / Konuşmalarından Seçmeler" başlıklı 6. ve son bölümde Nutuk, Atatürk'ün Din ile İlgili Sözleri, TBMM'nin açılış konuşmalarında din ve din hizmetlerine ilişkin sözleri ve duaları konu edinilmektedir.

Derleme olan eserin içerisindeki yazılar bir zihnin yansımasını yani Diyanet İşleri Başkanlığının özellikle süreli yayınlarındaki yazılarda Atatürk algısını ortaya koymaktadır. Makaleler kısa olmakla birlikte çok kıymetli bilgiler içermektedir. Eserde Atatürk'ün zengin fikir dünyasına işaret eden önemli bilgilere de yer verilmektedir. Bu bağlamda "Atatürk'ün Okuduğu Dinî Kitaplar" başlıklı yazı dikkat çekmektedir. Yaklaşık 4000'e yakın eseri okuduğuna, bir kısmını ise çok ciddi derecede tetkik ettiğine, hatta eserlere notlar düştüğüne işaret edilmektedir. Verilen bilgilerden Türk ve İslâm Tarihi ile ilgili oldukça hacimli eserleri okuduğu, kendisine takdim edilen Kur'an Tercümesini, Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih gibi hacimli eserleri detaylı tetkik ettiği görülmektedir.

Eser konu ile ilgili orijinal resimler ile de zenginleştirilmiştir. Özellikle Diyanet İşleri Başkanlığının ilk yayınlarından olan, "Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi" isimli eserin, dönemin Diyanet İşleri Reisi M. Rifat Börekçi tarafından Atatürk'e takdim edilen nüshanın iç kapağının resmi ve 7.2.1923 tarihinde, Balıkesir Zağanos Paşa Camiinde halka irad ettiği hutbenin o günkü gazetelerde yayımlanan şeklinin resmi dikkat çekmektedir.

Özetle sade bir dil, orijinal resimlerle zenginleştirilmiş, oldukça güzel dizayn edilmiş baskısı ile eser, okuyucuyu ulu önder Atatürk'ün zengin kişiliği, engin ufku, din, bilim ve uygarlık anlayışlarında güzel bir geziye çıkarmaktadır.